

УДК 37.016: 908

До 70 річчя М. В. Шевченка

ПО ЧЕСТІ І СОВІСТІ ЖИТИ — ГОЛОВНИЙ ВИБІР ПОЕТА

Г.О. Романець, В.Г. Костенко

У статті розглянуті основні віхи життєвого і творчого шляху поета, публіциста, громадського діяча Михайла Шевченка; висвітлено вплив суспільного буття на тематичну різноплановість поезій, а також вплив його творчості на формування громадської думки в Україні.

Ключові слова: журналістика, творче кредо, інтимна лірика, поезія громадянського звучання, громадська діяльність, побратимство.

Г.А. Романец, В.Г. Костенко. К 70-летию М. В. Шевченко. По чести и совести жить — главный выбор поэта.

В статье рассмотрены основные вехи жизненного и творческого пути поэта, публициста, общественного деятеля Михаила Шевченко; освещены влияние общественного бытия на тематическую разноплановость его поэтических произведений, а также влияние его творчества на формирование общественного мнения в Украине.

Ключевые слова: журналистика, творческое кредо, интимная лирика, поэзия гражданского звучания, общественная деятельность, побратимство.

G. O. Romanets, V. G. Kostenko. To the 70th Anniversary of Mykhaylo Shevchenko. To act according to his conscience and honour is the main choice of the poet.

The article describes the milestones in the life and creative work of the poet, publicist and public figure Mikhailo Shevchenko. We have analyzed the influence of social life on his poetry thematic diversity and the influence of his work on the public opinion in Ukraine.

Keywords: journalism, creative credo, intimate lyric poetry, civil poetry, social activities, brotherhood.

Він дарував собі усе, чого хотіли розум і душа

На ювілейні дати не всі і не завжди очікують, бо, як говорить поет Михайло Шевченко, «нічого доброго в ювілеях нема». Але вони все одно приходять. І, як непрошені гості, вимагають від ювілярів звіту за прожиті роки. Є чим звітувати перед шанувальниками художнього та публіцистичного слова, своїми земляками, усім українським народом відомому поетові, громадському діячеві, талановитому публіцисту Михайлу Шевченку за свої 70 нелегких літ. Ще кілька років тому з нагоди одного зі своїх ювілеїв, «вдивляючись у далечінь прожитих літ», він говорив: «Я прожив красиве, суворе, строкате життя, вміючи постояти за головні принципи, не боячись ризикувати найдорожчим (а саме тоді результативно стріляли), даруючи собі свободу вибору і все, що душі хотілося».[14]

І головним його вибором завжди було — по честі і совісті жити, як того вчили батьки Марія і Василь Шевченки, котрі були невтомними колгоспними трударями, як вчать поет та його дружина Світлана, заслужена вчителька України, своїх синів Григорія і Олега, онуків. І справді «Батьки і діти! Діти і батьки ! Нерозділиме і одвічне коло» .

Саме цими принципами керується поет усе своє життя, починаючи з дитинства, ранньої юності. По закінченні середньої школи у селі Обтове Кролевецького району, що на Сумщині, де він народився 19 серпня 1947 року, хлопця рекомендували до вступу на філологічний факультет Сумського педінституту. Та це й не випадково. Його твори з української літератури знали не тільки в школі, а і в районі та області, захоплювалися мовними обдаруваннями. Керівники вузу, добираючи талановитих випускників, обіцяли всіляку підтримку при вступі. Навіть документи абітурієнта допомогли підготувати. Та Михайло вирішив своє життя розпочинати не за чужими порадами і рекомендаціями.

— Буду вчитися на зоотехніка, — сказав, як відрубав.

Ніякі умовляння стати студентом-філологом не вплинули на вибір юнака. Забрав документи і поїхав до Полтави, де без сторонньої допомоги та протекцій став студентом сільськогосподарського інституту. Так розпочався його тривалий, багатий на вірних та щирих друзів, вагомі творчі здобутки полтавський період життя. Поринувши у вир студентських буднів, Михайло не тільки успішно опановував сільськогосподарську науку, а й постійно цікавився трагічною долею українського народу, зокрема голодом 1932–1933 років, колективізацією, що призвели до загибелі мільйонів українців, винищенням українського письменства в 1934 році. Це спонукало молодого поета до

глибоких роздумів, що не рідко розходились з тогочасною ідеологією, і виливались у вірші з «націоналістичним ухилом». Наболілим молодий поет ділився і у своїх виступах перед студентами, робітниками, в сільських клубах, на фермах, у полі, і мав непогані успіхи. Згодом про цей період своєї літературної творчості і громадської діяльності поет Михайло Шевченко скаже: «Мені пощастило виступати в народі з самим Олександром Ковінькою. Він, виступаючи, ніколи не оглядався на те, хто і як слухатиме його. Я, за характером, теж був досить самостійною людиною. А тому й казав те, що, вважав, треба було сказати. А будь-якій владі хотілося (і хочеться), щоб казали те, що потрібно їй. І тут ми з владою не зовсім сходились» [16]. За це вільнодумство Михайло, як стверджує його літературний побратим, визначний громадський і державний діяч Борис Олійник, «удостоївся особливо пильної уваги ідеологічної сторожі. Стосовно ж далекого КДБ, то ця делікатна служба намагалася повернути поета «на шлях істини» настільки неделікатно, що Михайло не скорився, був змушений перейти на заочне відділення сільгоспінституту, а потім і дременути з Полтави» [5]. Ось як про ці сторінки своєї біографії розповідає поет в одній з публікацій газети «Селянська правда від Івана Бокого», головним редактором якої був: «Тоді мені під тиском органів держбезпеки довелося покинути вуз і з карбованцем в кишені кудись поїхати, і найнятися на роботу. Карбованця вистачило на чотири пиріжки і на квиток до Нових Санжар, куди саме рушав автобус. І я поїхав. У редакції мене зустріла редактор Лідія Олексіївна Яценко і з випробувальним терміном взяла на роботу (знала мене з матеріалів у газеті «Комсомолец Полтавщини»). Я переконаний, що протягом усього випробувального терміну районний кадебіст не раз інформував Лідію Олексіївну про те, кого вона взяла в колектив. Мабуть, підкреслив, що взяла під свою відповідальність. Що було для Лідії Олексіївни через місяць відмовити мені. Я поїхав — і в неї голова вільна. Але вона відповідальність взяла на себе, і мене на роботі залишила. Знала ж бо, уклін їй низенький, що молодій людині якимось життя починати треба. І допомогла.

Саме в новосанжарській районці я зустрів уже знайомого мені Михайла Булаха, саме там відчув тепло і мудрість фронтовика Дмитра Павловича Даценка, впізнав професіонала Миколу Гордійовича В'ялика і мудрого та доброго журналіста, прозаїка Євгена Остапка, романтиків друкарської справи, славних районщиків Юрія Перерву та його дружину Зою Хевзюк, ще багатьох людей, у яких я вчився жити по правді. От їм живим і пам'яті покійних кланяючись, я пишу ці рядки!» [15].

Працюючи в редакції новосанжарської районної газети «Червоний прапор», молодий журналіст Михайло Шевченко майже у кожному номері друкував свої статті, кореспонденції, репортажі, інформації, особливо популярними були його нариси. У кожному з них автор вдало підмічає високі людські якості героїв своїх публікацій та переконливо розповідає про них. Саме так він говорить про вчителя математики з Стовинодолинської школи Василя Кіндратовича Копильця, котрий був учасником революції і громадянської війни, добровольцем воював на фронтах Великої Вітчизняної в нарисі «Друга математика». У публікації «В поле закохана» журналіст розповідає про ланкову рільничої ланки Євдокію Павлівну Грицай, яка у 17 років одержала найвищу нагороду тодішньої держави — орден Леніна і звання Героя Соціалістичної Праці. Міркуючи над життєвими принципами героїні свого нарису, автор стверджує: «Ні. Слава діє тільки на слабкі голови негативно. Добру, трудящу, чесну людину нагороди і визнання підносять, надихають на кращі звершення» [11].

Гортаючи сторінки районки майже піввікової давності, пригадуючи розмови з тогочасними працівниками редакції, стверджуємо, що не тільки Михайло вчився у досвідчених колег, а й визнані журналісти вчилися у молодого публіциста. І було чому.

Помітивши непересічний талант журналіста, невдовзі Михайла Шевченка запросили до обласної молодіжної газети «Комсомолец Полтавщини», а згодом і до республіканської «Молодь України».

Працюючи у цих виданнях, Михайло вдосконалював свою творчу майстерність, разом з колегами журналістами дбав, щоб газети ставали цікавими не тільки молодим, а й усьому читацькому загалу. А відтак — невпинно зростали їх тиражі. Ось як про це говорив поет Борис Олійник: «Свідчу особисто як кар'єрний журналіст: тогочасна полтавська молодіжка вийшла в лідери не лише серед комсомольських, а й «дорослих» газет республіки своєю нетиповістю в пошуках нових форм і норм подачі матеріалів. Особливо виділявся літературний відділ, яким опікувався Михайло Шевченко. За якістю публікованого полтавська молодіжна успішно конкурувала з письменницькою газетою. Вважали за честь надрукуватись в Полтаві не лише поети Михайлового покоління, а й шістдесятники. Це були воістину часи, коли полтавці лідирували в духовній царині. І найперше — завдяки Михайлові та його патрону Івану Бокію. Вони дозволяли собі виходити за неписані рамки лояльності, знову ж завдяки тому, що їх під своє крило взяв світлої пам'яті Федір Трохимович Моргун. Гадаю, не

останньою чергою за його благосприяння, Івана Бокія запросили редагувати республіканську «Молодь України», куди він заангажував М. Шевченка» [5].

У роки нашої державної незалежності особливе місце у медійному просторі країни займала газета «Селянська правда від Івана Бокого», головним редактором якої був Михайло Шевченко. Його публікації, що друкувались під рубрикою «Особиста думка. Слово головного редактора Михайла Шевченка», завжди правдиво розкривали перебіг політичних подій, нерідко поіменно називали тих, хто використовував державні посади для особистого збагачення, вказували шляхи виходу з тієї чи іншої кризової ситуації. Окремі думки, узагальнення, висновки, зроблені автором цих публікацій, не втратили своєї актуальності й сьогодні, хоч газета не виходить вже кілька років.

Понад півтора десятиліття Михайло Шевченко працював у Спільці письменників України, був секретарем Київської організації Спільки письменників України, директором Бюро пропаганди художньої літератури, директором Літфонду, секретарем Спільки письменників України. Працюючи на цих посадах, він постійно очолював організаційний комітет Міжнародного Шевченківського свята «В сім'ї вольній, новій». Саме з його ініціативи та за підтримки друзів-однодумців керівництву Спільки письменників вдалося домогтися постанови Ради Міністрів України про узаконення щорічного проведення цього свята в різних областях України, а згодом і перенесення його з березня на травень. У цих задумах був глибокий зміст, про що мало хто й здогадувався. Щороку одна з областей, що була найбільш зрусіфікована, приймала гостей, де найвищим посадовцям доводилося говорити українською мовою. У березні 1987 року вперше заговорило українською Запоріжжя, згодом Харків, Миколаїв, Суми, Полтава та інші обласні центри.

Перенесення свята з березня на травень, за задумом його організаторів, було здійснене не лише тому, щоб усьому світові (а гості почали приїздити звідусіль) показати Україну в зеленому розмаї, але щоб раз і назавжди «дати по руках» тим, хто 22 травня, у день, коли великий син України навіки повернувся в її лоно, «відловлюють біля пам'ятників Кобзаря найбільш патріотично налаштовану молодь, тобто «обчухрують» планомірно і методично покоління за поколінням. Відтоді 22 травня офіційно стало національним святом. Та як не прикро це визнавати, останнім часом ця велична святкова акція через недолугість нинішніх очільників втрачає свою славу і значимість, поступаючись місцем істеричному політиканству. І все ж добрі зерна, посіяні поетом і його друзями-однодумцями в душі людей, дають обнадійливі сходи, що з кожним роком роблять Україну все більш українською.

У слова вилива «людські болі, щастя і жалі»

У своїх біографічних розповідях поет Михайло Шевченко не називає дати і мотивів написання свого першого вірша, принаймні, нам вони не траплялися. Для цього є, очевидно, свої підстави. У ставленні до слова він завжди проявляв жорстку самовимогливість і не допускав замилувань своєю дитячою творчістю, поспішності бачити вірші надрукованими. Вхідження в літературу, як і все, що він робив і робить у житті, було серйозним і відповідальним. Про це він говорить так: «... по суті, звільнений з інституту, я пішов працювати в пресу і літературу». Це було в другій половині 60-х років минулого століття. І це був час, за словами Бориса Олійника, коли шістдесятники дозріли арештів. Отже, на відміну від предтеч, Михайло та його перевесники мали можливість і право вибору: чи обрати життєву модель братів Горинів, Левка Лук'яненка, Євгена Сверстюка, їхніх сподвижників, яких уже заарештували, а чи пристати до гурту конформістів, пустивши на конвеєр своє прядиво, і стригти купони, як сьогочасні розкручені ремісники. Михайло Шевченко пішов єдино вірним шляхом сина України, прийнявши на себе всю вдячність істинних патріотів, і всю зненависть опричників системи та безбатченків». [5]

Постійно перебуваючи у вирі журналістських справ, працюючи у Спільці письменників України, займаючись громадською діяльністю, він ні на мить не полишає літературної творчості. З під його пера вийшли майже три десятки книг. І кожна з них стала помітною подією не лише у літературному житті України, але і на теренах колишнього Радянського Союзу. Перша книга поета «Травневе поле», що вийшла 1976 року, визнана однією з найталановитіших книжок молоді української поезії. Переклади віршів з цієї збірки з'явилися в російських, білоруських, молдавських виданнях.

Друга книга поета «В отчому краю», удостоєна премії імені Павла Усенка, стала свідченням не лише непересічного мистецького таланту, а і його громадянської позиції. Невдовзі побачили світ книги «Близень світ», «Балада про любов», «Глибокий шлях», «...Я ще живу», літопис Міжнародного Шевченківського свята «Перед горою Чернечою», ювілейний тритомник «Я і час», «Час і я», «Час поза мною», «Усе, що знаю про любов» та інші.

Кожна з цих збірок знаходила схвальні відгуки читачів, високу оцінку критики і всезростаюче визнання справжнього таланту автора. Ось як відгукнувся про книгу «Балада про любов» відомий поет Михайло Казидуб: «Шевченко намагається створювати речі, від яких би в нас, читачів, боліло серце, прагне привернути нашу увагу до неповторності краси, яку дарує мить тиші, розіп'ятої на «уколинах антен» («Так тихо-тихо»). Він чує світ глибоко і переконує, що в цій навкружній тиші двадцятого віку причаїлося зло. Воно може знову воскреснути» [1].

Та не так думало про творчість поета радянського періоду далекозоре КДБ. Пригадуючи події давно минулих днів, Михайло Шевченко говорить: «Органи держбезпеки віднайшли в моїх віршах, і в моїх виступах, те, що потрібно було їм, — і вірші «Джерело» та «Як прийшли до мене два відомих...» у шоломах, одягнутих ще з дому і «мали по щиту і по мечу», і моє «вільнодумство» про голод 33-го, і про колективізацію, і про винищення українського письменства в 1934 році. Мені довели, що все це шкідливе для моєї Вітчизни і за все слід відповідати... Тоді мене, по суті, було виключено з інституту, а згодом було й сформовано «мою справу», розглянувши яку суд мав би винести вирок: п'ять років у «місця віддалені» на перевиховання. Спасибі великим людям – вони мене майже зняли з поїзда» [16].

Зловісні наміри влади не зламали поета. Навпаки, вони ще більше загартували і без того твердий і рішучий характер у боротьбі з підступністю, неправдою, користолобством. Це особливо яскраво втілювалося у громадянській ліриці періоду незалежності України, коли за словами поета:

Ми дожили пори,
Коли героїв – тьма.
Й розкрадена держава.
(«Допоки ми удвох»)

Відомий український поет Борис Олійник, розмірковуючи над особистісними якостями Михайла і його літературною творчістю, говорив: «Характером крутий, гарячий, яким чи й можливо управляти, Михайло такий же радикальний і в поезії. Деякі його випадки супроти тимчасовців і олігархів настільки гострі, що навіть нині, за відсутності прямої цензури, лякають видавців. Але що вдієш, коли чоловік говорить сувору правду? До речі, не лише про ворогів, а й про своїх («не так тії вороги, як добрії люди»):

Як же так сталось у нашому храмі,
Що поросла лобода?
Що бенкетує тверезо лиш крамар? –
Брате, біда!
Все перепродано красно і вільно –
Од родоводу і до сповитка.
Наша вітчизна під співи весільні
Продана вся з молотка». [6]
(«Ейфорія»)

Викриваючи хиби суспільного розвитку України в її новітній період, поет прямо і відкрито називає причини, що їх породжують:

А в нас ні Муромця, ані Тараса,
Ні оборонців, ні вождів, ні... Спаса!
Лише одна продажна булава.
(«Булава»)

І все ж автор не впадає у відчай, безнадію. Він твердо вірить, що Україна відродиться і заживе життям гідним її відважного, трудолюбивого, розумного народу, який у найскрутніші періоди свого історичного розвитку згуртувався і перемагав як тих, що приходили на нашу землю з мечем, так і внутрішніх визискувачів свого люду. Для досягнення цього автор розглядає різні шляхи. Так, у вірші «Вставайте, батьку!» він говорить:

То може й ми устанемо з руїни,
Навчім дітей боротись, не тужить.
Щоб бачив світ: не вмерла Україна.
І хоч би раз у нас повчився жить!
(«Вставайте, батьку!»)

Не виключає поет і більш радикальних дій:

В ніч таку підняти треба Гонту,
Треба розбудить Залізняка.
(«Україна. Глупа ніч ...»)

Сувора правда життя вимагає критичного осмислення розвитку суспільної свідомості, політичних подій сьогодення. Розмірковуючи над цим, поет робить дещо незвичний висновок: «Людина, нездатна на велику любов, не може стати ні великим патріотом, ані справжнім героєм. Проте і любов не може народжуватися і квітнути у зруйнованому, одуреному, нещасливому суспільстві. А впізнавати природу всіх бід, шукати шляхи до щастя свого народу і виборювати те щастя – це обов'язок усіх, хто вміє любити. Хай люблять і шукають усі» [16]. І хоч цей висновок Михайло Шевченко озвучив лише кілька років тому, проте є всі підстави стверджувати, що саме такі думки супроводжують його протягом усього життя. Бо саме ці думки спонукали поета до написання віршів, де образ коханої жінки, за висловом Федора Польового, проходить постійно, набираючи висоти і величі. І нам це потрібно, бо без великого, без високого – життя людське прісне [7].

Вірші про любов, написані талановитим майстром, завжди користуються великою популярністю у всіх без винятку читачів. І це не випадково, адже «найголовніше в людині – (до речі, як і у всій природі) любов» [7]. Це світле почуття надихає на творчість і перемоги, породжує безмежжя ніжності і сили.

Глибоке розуміння людської сутності обумовило перегляд поетом традиційного структурування українських поетичних видань, за якого книги, як правило, розпочиналися оптимістично-пафосними віршами, так званими «паровозиками». Від такого підходу до укладання книг поет відмовився. Нічого не вдієш — він, і тільки він повноправний господар у своїх поетичних хоробах. Уже кілька своїх останніх книг (ювілейне тритомне видання «Я і час», «Час і я», «Час поза мною», «Усе, що знаю про любов» та інші, поет Михайло Шевченко розпочинає віршами інтимної лірики. За ними йде поезія публіцистична, громадського звучання, і завершують ці видання вірші філософської тематики, в яких у поетичних роздумах осмислюється все пережите.

Незважаючи на те, що не в кожній бібліотеці можна знайти книги поезій Михайла Шевченка, бо він «не з тиражованих поетів», усе ж його вірші читають і знають. І зовсім юні, осяяні сяйвом променів світлого і ніжного почуття першого кохання, і ті, кому болить доля України, її народу, і убілені сивиною ветерани, доля яких невіддільна від долі своєї країни з усіма її радощами, болями і стражданнями. Його вірші звучать під час літературно-мистецьких заходів, конкурсів. Професійні і самодіяльні композитори на вірші поета створюють пісні, які звучать як у виконанні визнаних майстрів сцени, так і співаків-любителів.

У чому ж секрет такої непідробної популярності поета? Відповідь на це запитання дає сам автор своїм творчим кредо: «Ніколи не хотілося написати, як хтось, — завжди хотілося висловитися так, як інші не зможуть. І сказати хотілося щось своє, і так, щоб цікаво було прочитати навіть самому. Бо коли не цікаво самому – «найближчому читачеві поета», то іншим воно нецікаво буде й поготів. Але я завжди наголошував: у поезії головне не вміння сказати якимось по-особливому. Поезія – це набагато більше. А поет – це не просто майстер слова. Поет – це, найперше, людина. І навчитися писати можна лише так, як навчишся жити. Як умітимеш переживати, любити, ненавидіти. Не можна бути людиною ніякою, ледачою, байдужою, а писати пристрасно – не буде «матеріалу», не буде з чого писати. У слово можна вилити лише те, що вміє душа, навіть коли розум не давав їй так пожити чи вчинити, бо розум, скажімо, на подвиг не здатний – на подвиг здатна душа. Отже, звідси й висновок: справжній поет може писати лише так, як може жити його душа, бува, й з розумом у парі (я не говорю про дилетантське римування – це зовсім інше)» [5].

Щоб так жити і творити, потрібно мати не тільки даний Богом великий талант, а й непересічний характер. Про це ось як, хоч і з деяким відтінком самоіронії, говорить поет:

...А я зривавсь зі скель, топився в водах –

Нічого не подужав, хоч завий!

Проте, хай сила вже не та і врода –

Я й досі не питаюся ні броду,

Ні як ... обходять скелі по городах

Отож, учися, доки я живий!

(«...А я зривавсь зі скель, топився в водах»)

Вчимося. І дякуємо Вам, шановний Михайле Васильовичу, за нелегку, а часом і болючу науку по честі і совісті жити, за неповторно красиві вірші, де кожен рядок відлунує усіма голосами життя: болями і тривогами, надіями і радощами.

І завжди поряд вірні друзі

Любов до слова, красного письменства єднала, гуртувала молоді, ще не розквітлі таланти.

«В юні студентські літа (а проходили вони в нас у славній Полтаві) не минало, певне, дня такого, аби ми не зустрічалися і не читали одне одному та й товариству, серед якого – досвідчені Федір Гарін, Феодосій Роговий, два Михайли – Булах і Казидуб, Тарас Нікітін, Олекса Чухрай», – пригадуючи ті далекі часи, розповідає літературний побратим поета Борис Чіп. «В Михайла од самого початку в поезіях і діях завжди висвічувалася спокійна мудрість природного інтелігента, який при потребі виоре, засіє, збере і на духмяну паляницю скличе друзів-товаришів. У настроях, в поетиці й у мисленні тоді, в кінці шістдесятих, він випереджав багатьох нас..., вів прокладав свою лінію через душу людську, якій потрібне на землі добро. Тож справедливо, що лінія та переросла в дорогу. Свою. І ніякі манівці навколишні на неї не вплинули» [9].

Як уже згадувалось, студентське життя молодого поета тривало недовго. Під натиском влади він змушений був перевестися на заочне відділення інституту і пішов працювати у пресу. В редакції новосанжарської районки «Червоний прапор» ще тісніше здружився з уже знайомим йому оригінальним, ні на кого не схожим, справжнім поетом Михайлом Булахом. Їх єднала не тільки любов до поезії, а й побутові справи, бо спочатку жили вони разом в одному флігелі. Тут ночами читали один одному вірші, обговорювали проблеми української мови, ділились почутою від Бориса Олійника інформацією про арешти в Києві. Разом інколи бешкетували. На березі Ворскли в Нових Санжарах викопали печеру і обіцяли там поселитися, бо не мали де жити. А по радіо «Свобода» передали, що радянські журналісти у ХХ столітті живуть у печері [13].

І хоча Михайло Шевченко був майже на десять років молодший за Михайла Булаха, проте радив йому влаштувати сімейні справи з дружиною Антоніною і донькою Оксаною, настійно вимагав дбайливого ставлення до здоров'я, лікування. І вже працюючи в Полтаві, силою відвіз його до лікарні. Наступного дня Булах утік звідти, що прискорило його кончину.

«Саме в журналістських колах я знайшов найкращих (бо це ж юність) друзів, – розповідає Михайло Васильович. – Шкода, з нашої першої молодіжки «Комсомолец Полтавщини» вже майже нікого не лишилося. Царство небесне їм, молодим, талановитим і чесним (тепер такі «не в моді») – Михайлові Булаху, Тарасові Нікітину, Павлу Клименку, Михайлові Казидубу, Анатолію Островецькому, Андрію Нанкевичу» [14].

Відаючи данину шани і поваги їх світлій пам'яті, Михайло Шевченко підготував і провів у Полтаві літературно-мистецький захід «Цвіт облітав не розквітнувши». Рідні, друзі молодих літераторів, журналістів, що дочасно відійшли у Вічність, ділились спогадами про роки дружби, спільної роботи. Майстри сцени читали їхні поетичні і прозові твори, виконували пісні, написані на їхні вірші.

Тісно переплелися життєві шляхи двох талановитих особистостей — поета Михайла Шевченка і досвідченого журналіста, літературознавця Івана Бокого. Їхня співпраця, що була започаткована у «Комсомольці Полтавщини», продовжувалася в редакціях газет «Молодь України», «Селянська правда від Івана Бокого», триває і нині. Вони взаємодоповнюють, взаємозбагачують один одного, що приносить неабияку користь як літературі, так і журналістиці.

Осмыслиючи свій життєвий шлях, співпрацю й дружбу з Іваном Боком, поет Михайло Шевченко говорить: «Йому я завдячую багато чим у своєму житті. І не лише тим, що не «загримів» у 1978 році туди, де «Макар телят не пас», а й тим, що опинився в Києві, і в певний час прийшов до соціалістів. Іван Бокий, можливо, й перебільшуючи саме значення явища, але повірив у мій талант і робив усе, щоб я менше «парубкував», а більше працював (до речі, й умови для роботи він створював вишукано)» [14].

Майже піввіку у творчому єднанні жили і працювали Михайло Шевченко і Борис Олійник. Раділи успіхам один одного, у скрутні хвилини підставляли плече допомоги і підтримки. У передмові «Основи основ» до ювілейного видання книги Бориса Іллєча «Основи» саме Михайло Шевченко назвав, і цілком заслужено, свого літературного побратима «великим Поетом і великим Українцем». Далі він стверджує: «Можу повторити: він не зробив жодної помилки. Нікому не продався – не спокусився ні на владу, ні на гріш, ні на гетьманську булаву. Борис Олійник не похитнувся в найголовнішому – в праві на правду». Саме завдяки цим визначальним людським якостям Великий поет став тією «постаттю, з якою звіряє себе вже не одне покоління українців». Жаль, що цьогорічного квітня обірвалася життєва струна нашого славного Зачепилівця і ми ніколи більше не почуємо його спокійного, мудрого, розважливого слова про все, що діється в світі. Борис Іллєч і в своєму останньому інтерв'ю, яке не встиг побачити опублікованим, звертаючись до постаті Михайла Шевченка, говорить: «Чудовий поет і організатор літературного процесу, він ніколи не підігрував кон'юктурі. Це рідкісний талант». [8] Що й говорити, глибоке розуміння і висока оцінка життєвого і творчого шляху поета, свого молодшого літературного побратима.

Випала доля Михайлові працювати і в апараті вищого законодавчого органу країни. Тут він зблизька бачив усі ділові і людські якості тодішнього голови Верховної Ради України Олександра Мороза. Це дало йому змогу зробити важливий і незаперечний висновок: «Мороз – єдиний лідер в українському політикумі, який має талант і тяжку ношу – покликання народного державо творця. Всі інші довкола – слуги бізнесу». [14] Так було. На жаль, так залишається і сьогодні. І це, мабуть, є однією з головних причин безкінечного зубожіння простого люду в нашій незалежній Україні.

Відомий український письменник Феодосій Роговий, одержуючи диплом лауреата Державної премії України імені Т.Г. Шевченка, розмірковував над словами подяки за найвищу нагороду, яку так і не виголосив. Її суть він виклав у своїй останній статті, назву якій дав словами Михайла Шевченка «Ми всі потроху любимо Україну». Розпочинаючи публікацію, Феодосій Кирилович говорив: «...Поривно сказав, мов ждане одкровення, добре відомий, а для мене дуже близький і рідний Михайло Шевченко, поет України. І спасибі йому, що так сказав: ці п'ятеро звичайних слів сотворюють собою сучасно глибокий, місткий образ, котрий так приподобився мені тепер, в підходящий отакий час – не огудьмо його: він наш, український, хоч і не в усьому до нас милостивий. Ці, кажу, п'ятеро звичайних слів прийшли моїй душі на поміч саме в мій час, коли пережите й здобуте незворотною постало на видноті не тільки мого сумління».

Тож, близький, рідний нам Михайле Васильовичу, хай і далі Ваші влучні і пристрасні слова, вірші приходять на поміч душам і розуму українців, роблять український час в усьому більш милостивим для кожного з нас. Як прийнято в такий час говорити: з роси і води Вам!

Література:

1. Бобрищев К. Отчий край / К. В. Бобрищев. – Кн. 2. – Полтава: Сімон, 2004. – С. 734 – 743.
2. Гальченко С. Наближення неупізнаного [передмова] // Шевченко М.В. // Вибрані твори: у 3 т. – К.: Просвіта, 2007. – Т.3: Час поза мною: Громадян. лірика. – С.5 – 10.
3. Добрий день хай буде Вам. Листи до Феодосія Рогового. Статті, рецензії, примітки / Упорядн. Ю. Роговий. – Полтава: Дивосвіт, 2016. – С. 408 – 415.
4. Кудрявцев М. «Я не з тиражованих поетів...». Про поетичну публіцистику Михайла Шевченка [післямова] / Шевченко М.В. // Вибрані твори: у 3 т. – К.: Просвіта, 2007. – Т.2: Час і Я: Громадян. лірика. – С. 184 – 187.
5. Олійник Б. І. «Вірний у побратимстві» «Наша районка» Обласний громадсько-політичний, інформаційно-рекламний тижневик Полтавщини. -2013 -31 січня, №4.
6. Олійник Б. І. З першої лінії наступу [передмова] / Шевченко М.В. // Вибрані твори: у 3 т. – К.: Просвіта, 2007. – Т.1. – С. 5 – 14.
7. Польовий Ф. Манлива мить прекрасна [післямова] / Шевченко М.В. // Вибрані твори: у 3 т. – К.: Просвіта, 2007. – Т.1: Я і час: Інтим. лірика. – С. 184 – 187.
8. Путін воює за свій народ, а ми повинні воювати за свій: [бесіда з Б. Олійником] // Світлиця (новосанжарська районна газета). – 2017. – 12 травня. – № 55 – 57.
9. Чіп Б. Ми всі на цьому світі боржники // Зоря Полтавщини. – 2007. – 22 серпня.
10. Шевченко М. В. Друга математика // Червоний прапор (новосанжарська районна газета) — 1969. — 22 квітня.
11. Шевченко М. В. В поле закохана // Червоний прапор (новосанжарська районна газета) — 1969. — 28 червня.
12. Шевченко М. В. Основи основ [передмова] / Олійник Б. // Основи. – К.: Дніпро, 2005. – С. 5 –15.
13. Шевченко М. В. На березі..... на високому // Зоря Полтавщини. — 2006. — 20 грудня.
14. Шевченко М.В. З козирком долоні над очима [післямова] / Шевченко М.В. // Вибрані твори: у 3 т. – К.: Просвіта, 2007. – Т.3: Час поза мною: Громадян. лірика. – С. 226 – 234.
15. Шевченко М. В. Не падайте низько // Селянська правда від Івана Бокого. — 2010. — 26 лютого. — № 23.
16. Шевченко М. В. Те, без чого прожити я не вмю [передмова] / Шевченко М. В. // Усе, що знаю про любов: поезії — К.: Українські пропілеї, 2015. — С. 3 — 5.